

BAŠTINA

ZDANJE SAGRAĐENO
 1752. POSLJEDNIH
 JE GODINA
 PODVRGNUTO
 ZNAČAJNIM
 KONZERVATORSKIM
 RADOVIMA KOJI ĆE
 GA U VEĆEM DIJELU
 TRANSFORMIRATI U
 MUZEJ GRADA RIJEKE

tekst *Korana Sutlić* //
 fotografije *Rijeka*
 2020./HRZ

PALAČA ŠEĆERANE

BAROKNA LJEPTOTICA KOJA JE OZNAČILA POČETAK INDUSTRIJSKOG RAZVOJA RIJEKE

Impresivno pročelje nekadašnje palače Rafinerije šećera koja se smjestila prekoputa kolodvora u Rijeci i danas čuva kamene glave sa šećerom u kosi, koje su i nekoć bile raskošni ukrasi bočnih portala njene upravne zgrade. Kod arkadnog ulaza koji vodi dublje u unutrašnjost kompleksa stoji plava ploča iz 80-ih godina na kojoj piše: "RBR Tvornica motorne opreme i ljevaonica 'Rikard Benčić'", jer prošlost ove zgrade je slojevita. Naime, to je bio zadnji korisnik čitavog kompleksa po kojem se taj blok najčešće i danas naziva.

Zgrada šećerane je i ulaz u golemi gradski blok veličine 200 s 200 metara, s četiri bivše industrijske zgrade veličine ukupno 17.000 četvornih metara, u kojem su u starim tvorničkim halama planirani i dijelom ostvareni značajni kulturni sadržaji.

U palači - šećerani su se zadnjih godina događali značajni konzervatorski radovi, kao što je primjerice obnova zidnih slika i štukatura, kalijevih peći i drugo, pod vodstvom stručnjaka Hrvatskog restauratorskog zavoda. Radovi koji će baroknu ljepoticu transformirati u Muzej grada Rijeke.

Šećerana izgrađena 1752. godine označila je začetak Rijeke, njenog razvoja u doba Marije Terezije, tu je bio epicentar industrijskog razvoja moderne Rijeke. U kompleks se planiraju smjestiti Muzej grada Rijeke s komercijalnim prostorima i prostorima za manje konferencije, Muzej moderne i suvremene umjetnosti, Grad-

ska knjižnica Rijeka te jedinstveni kulturni centar radno nazvan Dječja kuća, za najmlađe posjetitelje.

Barokna palača šećerane sagrađena je prema zamisli više autora te se ustvari ne zna tko je njen prvi autor. To je monumentalna građevina s prizemljem i polukatom te tri kata i potkrovljem, veličine 7000 četvornih metara. Nekoć je gotovo do same zgrade bilo more, što se vidi i na grafici iz 1832. godine, na kojoj je ispred raskošne šećerane prikazan kameni mol, a na plaži ribari koji izvlače mrežu. Nasipavanje

mora i potom željeznica zamijenit će u drugoj polovici 19. stoljeća pitoreskni ugođaj i donijeti daljnji napredak gradu.

Upravna zgrada šećerane bila je središnji objekt velikog kompleksa Rafinerije šećera kojom je upravljala Povlašćena tršćansko-riječka kompanija. Odlukom Marije Terezije 1750. godine u cilju jačanja gospodarstva "austrijskog primorja" dodijeljena je nizozemskim trgovcima povlastica za osnivanje kompanije u Trstu koja će se baviti industrijom šećera. Povlasticom je bilo određeno da sjedište kompanije bude

Nekoć je gotovo do same zgrade bilo more, što se vidi i na grafici iz 1832. godine na kojoj je ispred raskošne šećerane prikazan kameni mol, a na plaži ribari koji izvlače mrežu. Nasipavanje mora i potom željeznica zamijenit će u drugoj polovici 19. stoljeća pitoreskni ugođaj i donijeti daljnji napredak gradu

Evidencijski broj / Article ID: 18967001
 Vrsta novine / Frequency: Povremena
 Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
 Rubrika / Section:

UPRAVNA ZGRADA BILA JE SREDIŠNJI OBJEKT VELIKOG KOMPLEKSA RAFINERIJE ŠEĆERA

u Trstu, međutim, njeni direktori smatrali su da drugi primorski grad, Rijeka, ima veće potencijale.

Kompanija ne šteti na uređenju pa upravna zgrada izgleda kao palača.

U donjim katovima prvo su se nalazili magazini za skladištenje šećera. Raskošno nedavno obnovljeno stubište sada svjedoči o starom sjaju. Na prvom katu ulazimo u impresivne prostorije, salon sa zidovima visokim pet metara i šarenim freskama. One datiraju iz nešto kasnijeg razdoblja, s kraja 19. stoljeća, dok je to bila upravna zgrada tvornice duhana. Interijer je radio poznati riječki slikar Giovanni Fumi.

U upravnoj su zgradi šećerane direktori kompanije i stanovali. Car Josip II. 1775. godine posjetio je Rijeku te zabilježio da je Rafinerija "prekrasna i ugledna građevina koja jako dobro posluje". Stari sjaj, koji joj je sada djelomično vraćen, mnoge će vjerujemo uskoro iznenaditi. Šećerana je poslovala 50-ak godina. Dio radnika stanovao je u kompleksu, u bloku su imali park za druženje i Teatrino, društveni dom za ples. Bilo je tu kao u nekom malom gradu, a trećina Riječana je tada i radila ovdje.

Jedan od uspješnih direktora, Peter de Viendeels, pripadao je masonskoj loži, na što navode i neki simboli u zgradi. Loža koju su 1769. godine utemeljili Nizozemci i Francuzi, zaposlenici Rafinerije, prva je slobodnozidarska loža u Rijeci, a zvala se Riječka loža sv. Ivana. Na drugom katu u zgradi je uređena velebna svečana dvorana, taj je kat i danas vrlo reprezentativan. Visoka je kao tri kata. Taj salon ima pet kristalnih lusteri, koji su također prošli obnovu. No, nešto malo kasnije Riječko domoljubno društvo na čelu s Franjom Urmenyjem kupilo je pogone bivše Rafinerije šećera i omogućilo da se u njima smjesti vojska. Kraljevski erar dodijelio ih je 52. pukovniji nadvojvode Franje Karla, koja je bila stacionirana u Rijeci. Vlada je 1851. godine otkupila kompleks i tu otvorila državnu tvornicu duhana. Tvornica se širi, a upravna zgrada dobiva nadogradnje. Krajem 19. stoljeća nasipava se obala ispred kompleksa. Tvornica duhana zatvorena je 1944. godine, a u pogone se iste godine uselila tvornica brodskih strojeva, koja je ime dobila po ratnom heroju Rikardu Benčiću. Saloni se koriste za uredske prostorije, a dvorana za sjednice. Najveće neobarokno zdanje na istočnoj obali Jadrana 1970. postaje zaštićeno kulturno dobro. Početkom 90-ih tvornica odlazi u stečaj. Krajem 20. stoljeća Grad Rijeka kupuje čitav kompleks te 2004. godine započinju konzervatorska istraživanja. Obnovljena palača šećerane imat će tri funkcije. Oko pola zgrade namijenjeno je za Muzej grada Rijeke s naglaskom na povijest grada i povijest industrije. Ostali dio zgrade imat će javnu, komercijalnu, ali i poslovnu namjenu. Posebnost u projektu za upravnu zgradu bit će klupski prostor otvoren za sve inicijative koje se bave zaštitom baštine.

Bočno od palače prva je u nizu zgrada, bivši pogon, u kojem se smjestio Muzej moderne i suvremene umjetnosti, uređen lani prema projektu arhitekta Dinka Peračića.

(Korišteni podaci iz knjige palače šećerane u Rijeci.)